

Alusta alkaen 41

Savonlinnan Tuomiokirkko, 18.12.2008

1 Moos 27:1-30

Epäreilu siunaus

Mitä siunaus on?

Kun Iisak oli tullut vanhaksi ja hänen silmänsä olivat hämärtyneet, niin ettei hän enää nähnyt, hän kutsui luokseen vanhemman poikansa Esaun ja sanoi hänelle: "Poikani!" Esau vastasi: "Mitä, isä?" Iisak sanoi: "Minä olen tullut vanhaksi ja saatan pian kuolla. Ota nyt varusteesi, nuoliviinesi ja jousesi, ja lähde metsästämään minulle riistaa. Laita siitä herkkuruokaa, sellaista josta minä pidän, ja tuo sitä minulle syötäväksi, jotta voisin siunata sinut ennen kuin kuolen." (1 Moos 27:1-4)

Mitä siunaaminen oikein on? Minusta se on aina ollut vaikea kysymys. Messun lopussa luetaan Herran siunaus, avioliittoon vihkimisessä on siunaus, kasteen jälkeen kastetun pään päälle laitetaan kädet ja hänet siunataan: "Siunatkoon sinua kaikkivaltias ja armollinen Jumala, Isä, Poika ja Pyhä Henki." Sama siunaus luetaan konfirmoitaville, taas kädet heidän pänsä päälle laittaen.

Jo solmittu avioliitto voidaan jälkeinpäin siunata. Koti voidaan siunata. Jotkut siunaavat ostoskeskuksia ja jopa lemmikkieläimiä. Mutta tulevatko ne siitä sen paremmiksi?

Katolisessa kirkossa voidaan siunata vaikka mitä Jumalan hyviä luomistöitä ja yhteiskunnan laitoksia ja ihmisen tekemiä koneita: elintarvikkeita, kouluja, yrityksiä, autoja. Tosin katolinen kirkko on hiljattain uudistanut käsikirjaansa siunausten osalta. Mutta siinä katolisen käsikirjan aiemmassa versiossa, jota olen lukenut, oli melkein jokaiselle asialle omat siunauskaavansa: autolle, polkupyörälle, voille, toimistolle, jopa seismografille (benedictio seismografi).

Raamatussa siunaus on hyvin monimuotoinen, joka on ilmeisesti käsitetty eri Raamatun kohdissa hieman eri tavoin. Siunaamisessa on tapahtunut paljon kehitystä eri aikoina syntyneiden raamatunkohtien välillä.

Raamatuntutkijoiden mukaan nyt käsiteltävä teksti edustaa ehkä Raamatun vanhinta tapaa käsittää siunaaminen. Se ei suinkaan ole ainoa asia, mitä siunaaminen Raamatussa tarkoittaa. Kaikkia niitä ei ole tarkoitukseen tässä kartoittaa.

Siunaus liittyy tässä vanhimmassa käsityksessä jäähyväisiin. Jo edellä olemme nähneet tämän. Kun Rebekka lähti kotoaan Iisakin morsiameksi ja jätti iäksi veljensä, he siunasivat Rebekan jäähyväisissä: "Oi sisaremme, tulkoon sinusta tuhat kertaa kymmenen tuhatta ja vallatkoot sinun jälkeäisesi vihollistensa portit!" (1 Moos 25:60).

Samalla tapaa Iisak on nyt jättämässä jäähyväisiä, kun on kuolinvuoteellaan. Ennen kuolemaansa hän tahtoo siunata esikoisensa.

Siunaus on tämän vanhan käsityksen mukaan elämän voiman siirtämistä. Tämä näkyy siinä, että sanatarkasti heprealainen teksti kuuluu: "Jotta sieluni siunaisi sinut". Kuolinvuoteella olevan

Iisakin sielun on voimistuttava herkkuruuan syömisen kautta, jotta hän voisi välittää siunauksensa, elämänsä voiman pojalleen.

Siunaus välitetään tämän vanhimman käsityksen mukaan vain esikoiselle. Se on ikään kuin perintö, joka siirtyy uskonnollisena elämänvoimana ja myös aineellisena varallisuutena isältä vanhimmalle pojalle. Siksi tässä kertomuksessa isällä on vain yksi siunaus. Hieman nuoremmassa kertomuksessa, jossa Jaakob siunaa poikansa, häneltä riittää siunaus jokaiselle kahdestatoista pojasta. (Ks. 1 Moos 49).

Siunaus petoksella?

Mutta Rebekka kuunteli, kun Iisak puhui pojalleen Esaulle. Kun Esau oli lähtenyt metsästämään riistaa isäänsä varten, Rebekka sanoi pojalleen Jaakobille: "Minä kuulin äsken, että isäsi sanoi veljellesi Esaulle: 'Tuo minulle riistaa ja valmista minulle herkkuruokaa, jotta voisin siunata sinut Herran nimessä ennen kuin kuolen.' Nyt, poikani, tottele minua ja tee niin kuin minä käsken. Hae minulle laumasta kaksi hyvää nuorta vuolta, niin minä teen niistä isäsi mieliruokaa. Vie sinä se isällesi syötäväksi, että hän siunaisi sinut ennen kuolemaansa." (1 Mos 27:6-10)

Rebekka oli Iisakin vaimo, kaksospoikien Jaakobin ja Esaun äiti. Edellä on kerrottu, että Rebekka rakasti Jaakobia enemmän kuin esikoistaan Esauta. Lisäksi edellä on kerrottu, että Herra oli sanonut Rebekalle kaksosten ollessa hänen kohdussaan, että vanhempi on palveleva nuorempaa. Eli siis Esau olisi palveleva Jaakobia. Tästä on jo jotain ennakointia siinä, että Esau on edellä myynyt esikoisuutensa papukeittoannoksesta Jaakobille.

Rebekka –äiti vakoilee Iisakin ja Esaun keskustelua. Hän kertoo Jaakobille, että nyt on toimittava nopeasti. Iisak on kuolinvuoteellaan ja on päättänyt luovuttaa jäähyväissiunauksensa seuraavalle sukupolvelle. Ovelasti toimimalla Jaakob saisi sen omakseen, niin kuin papukeittoepisodikin oli ounastellut. Iisakhan oli vanhuuttaan sokea, eikä erottaisi, kenet siunaisi.

Voiko siunauksen riistää toiselta vääryydellä? Onko se mikään siunaus ”Herran nimessä”, joka on hankittu petkutuksella?

Tämän kertomuksen mukaan siunauksen Herran edessä voi näköjään hankkia petoksella. Tämä johtuu varmaankin siitä, että kyseessä tosiaan on hyvin vanha käsitys siunauksesta; lähes maaginen käsitys, jossa isän elämän voima siirtyy peruuttamattomasti sille, jonka päälle kuoleva isä siunauksensa sanat lukee. Niihin sisältyy myös Herran antama peruuttamaton siunaus.

Jos Raamattua miettii kokonaisuutena, niin ei tällainen mekaaninen siunaus ole läheskään koko totuus. Siunaus liittyy Kristukseen uskomiseen, hänen sanansa kuulemiseen, rukoilemiseen ja Pyhään Henkeen. Mitään näistä ei voi saada tai välittää mekaanisesti, ei rahalla ostamalla, saati sitten petoksella. Tästä esimerkkinä on Apostolien tekojen kertomus Simon –nimisestä loitsijasta.

Kun Simon näki, että ne, joiden päälle apostolit panivat kätensä, saivat Hengen, hän tarjosi heille rahaa ja sanoi: "Antakaa minullekin tuollainen valta, että kenen päälle panen käteni, se saa Pyhän Hengen." Mutta Pietari sanoi hänelle: "Kadotukseen joudut rahoinesi, kun luulet, että Jumalan lahja on rahalla ostettavissa! Sinulla ei ole tässä osaa eikä arpaa, sillä sinä et ole vilpiton Jumalan edessä. (Apt 8:18-21)

Mutta tässä varhaisessa käsityksessä siunauksessa ei mietitty vilpillisyyttä tai vilpittömyyttä, vaan ainoastaan sitä, että kuolevan isän elämänvoima, joka vaikutti siunauksen myös Herran edessä, välittyi sille, jonka hän siunasi. Siitäkin huolimatta, että se hankittiin petoksella.

Herra oli kuitenkin kaiken takana

Tietenkin kertomuksen taustana on myös se, että Herra oli jo aiemmin luvannut, että nuorempi eli Jaakob hallitsisi vanhempaa eli Eesauta. Herra oli siis loppujen lopuksi tässä kertomuksessa tapahtuvan vääryydellä saadun siunauksen takana.

Tämä on vaarallinen ajatus. Jos sen ottaa johtotähdeksi, se avaa ovet huijarisaarnaajille apposen avoimiksi. Siksi sitä on tasapainotettava muilla Raamatun näkemyksillä siunauksesta. Herra ei siunaa syntiä eikä petosta, kuten Apostolien tekojen Simon –kertomuksesta näkyy.

Mutta tässä kohdassa Herra suostuu antamaan siunauksensa petoksella. Mitä siitä on opittavissa? – Ehkä se Iisakin –uhri kertomuksessa käsitelty seikka, että pelastushistoria ei mene siten, kuin inhimillinen käsitys oikeudenmukaisuudesta katsoo. Ei ole inhimillisesti oikeudenmukaista, että Jumala valitsi juutalaiset omaisuuskansakseen, mutta ei arabeja eikä suomalaisia. Ei ole inhimillisesti oikein, että vain Jeesukseen uskomalla pelastuu, ei vaikka yrittäisi olla rehellinen. Ei ole inhimillisesti oikein, että ammattirikollinen saa uskon lahjan, mutta joku rehti ja rehellinen ammatinharjoittaja ei saa.

Vieraissa vaatteissa isän eteen

Jaakob sanoi silloin äidilleen: "Mutta veljeni Esau on karvainen ja minun ihoni on sileä. Entä jos isä tunnustele minua? Silloin hän pitää minua petkuttajana, ja minä saan osakseni kirouksen enkä siunausta." Hänen äitinsä sanoi: "Jos niin käy, poikani, kohdatkoon se kirous minua. Tee nyt vain niin kuin minä sanon ja mene hakemaan ne vuohet." Jaakob haki vuohet äidilleen, ja tämä valmisti niistä Iisakin mieliruokaa. Sitten Rebekka otti vanhemman poikansa Esaun parhaat vaatteet, jotka hänellä oli teltassa, ja puki nuoremman poikansa Jaakobin niihin. Vuohien nahoilla hän peitti Jaakobin kädet sekä hänen paljaan kaulansa ja niskansa. Sitten hän antoi herkut ja leipomansa leivän Jaakobin käteen. (1 Moos 27:11-17)

Petossuunnitelma on äidin käsiä. Hän tietää osaavansa valmistaa vuohista niin hyvän ruuan, että vanha Iisak luulisi sitä riistaksi. Jaakob ensin vähän vastustele, mutta ei siksi, että hän olisi rehellinen. Hän vaan pelkää kiinni jäämisen riskiä. Vaikka ruuan maussa isää voitaisiinkin petkuttaa, niin eikö Jaakobin sileä iho paljastaisi hänet. – Rebekka keksi keinot tähän: vuohien nahkat käsiin ja kaulaan, Esaun juhla-vaatteet päälle, niin kuopus kävisi esikoisesta.

Tässä yhteydessä tulee mieleeni yksi hengellinen sovellutus Uuden testamentin puolelta. Apostoli Paavali kirjoittaa roomalaisille:

Sillä kaikki te, jotka olette Kristukseen kastetut, olette Kristuksen päällemme pukeneet. Ei ole tässä juutalaista eikä kreikkalaista, ei ole orjaa eikä vapaata, ei ole miestä eikä naista; sillä kaikki te olette yhtä Kristuksessa Jeesuksessa. Mutta jos te olette Kristuksen omat, niin te siis olette Aabrahamin siementä, perillisiä lupauksen mukaan. (Gal 3:27-29)

Kasteemme on peittänyt meidät Kristuksen vanhurskauteen eli Jumalalle kelpaavuuteen, siihen, millainen hän on Jumalan edessä. Me olemme kuin Jaakob Esaun juhlapuvussa, eräänlaisen Jumalan itsensä tahtoman ”petoksen” varassa siunausta saamassa. Me saamme olla Abrahamin perillisiä, vaikka itsemme perusteella meidän ei kuuluisi sitä olla.

Häikäilemätöntä vääryyttä

Jaakob meni isänsä luo ja sanoi: "Isä!" Iisak vastasi: "Niin, poika, kuka sinä olet?" Jaakob sanoi isälleen: "Minä olen sinun esikoisesi Esau. Olen tehnyt niin kuin käskit. Nouse istumaan ja syö minun riistaani, ja siunaa sitten minut." Iisak kysyi: "Miten löysit saaliin näin pian, poikani?" Jaakob vastasi: "Herra, sinun Jumalasi, johdatti sen tielleni." (1 Moos 27:18-20)

Jaakobilla on aivan tajuttomasti ns. *pokkaa*. Hän menee isänsä luo herkkuruuan kanssa, valehtelee identiteettinsä hänelle päin naamaa ja pyytää veljelleen kuuluvaa siunausta. Hän jopa valehtelee Herran nimeen vedoten: ”Herra, sinun Jumalasi, johdatti sen tielleni”.

Pelastushistorian keskeiset hahmot ovat tehneet näin häikäilemätöntä vääryyttä, omalle veljelleen, omalle isälleen. Se on rohkaisemassa meitä, ei suinkaan pettämiseen, vaan siihen, että uskaltaisimme tuoda omat vääryytemme Herran eteen, valoon. Hän kyllä tietää ne, hän tietää, mitä ihmissydämessä on.

Ääni on Jaakobin ääni, mutta kädet ovat Esaun kädet

Vaikka puhuja vakuutti olevansa Esau ja toi Esaun kanssa sovittua riistaruokaa, sokea Iisak oli kuulevinaan äänessä jotain outoa:

Iisak sanoi: "Tulehan lähemmäksi, poikani, niin minä tunnustelen, oletko sinä Esau vai et." Jaakob meni isänsä luo, ja tämä tunnusteli häntä ja sanoi: "Ääni on Jaakobin ääni, mutta kädet ovat Esaun kädet." Eikä Iisak tuntenut Jaakobia, sillä tämän kädet olivat karvaiset kuten Esaun, ja hän siunasi Jaakobin. (1 Moos 27:21-23)

Vaikka Raamatusta ei muuten olisi kiinnostunut, tämä lentävä lause kannattaa osata: "Ääni on Jaakobin ääni, mutta kädet ovat Esaun kädet." Se tulee vähän väliä vastaan erilaisissa yhteyksissä.

Petos onnistui, mutta pieni epäily jäi isän mieleen:

Iisak kysyi vielä: "Oletko sinä todella poikani Esau?" Jaakob vastasi: "Olen." Silloin Iisak sanoi: "Tuo ruoka tänne, niin että saan syödä poikani tuomaa riistaa. Sen jälkeen siunaan sinut." Jaakob tarjosi hänelle ruokaa ja viiniä, ja hän söi ja joi. (1 Moos 27:24-25)

Ruoka ja juoma saavat kaikki epäilykset hälvenemään. Iisakin sielu vahvistuu.

Siunauksen ruumiillinen välittäminen

Tämän kertomuksen muinaiseen käsitykseen siunaamisesta kuuluu siunauksen ruumiillinen välittäminen. Siitä kertoo suudelma.

Sitten Iisak sanoi: "Tule tänne ja suutele minua, poikani." Jaakob meni hänen luokseen ja suuteli häntä, ja Iisak tunsu hänen vaatteidensa hajun ja siunasi hänet. (1 Moos 27:26)

Tästä vanhasta, ehkä jopa maagiseksi kuvatusta siunauskäsityksestä periytyy muuallekin Raamattuun ja kirkon käytäntöihin se, että siunaukseen liitetään ruumiillisia eleitä. Tärkein sellainen on ”kätten päälle paneminen”.

Sitä käytetään kasteen jälkeen, sekä konfirmaatioissa. Uudessa testamentissa kerrotaan myös, kuinka erilaisiin palveluvirkoihin siunattiin ihmisiä rukouksella ja kätten päälle panemisella. Se välittää Pyhän Hengen erityisen armolahjan, jota tarvitaan viran hoidossa.

Siksi muistutan sinua, että puhaltaisit täyteen liekkiin Jumalan armolahjan, jonka sait silloin kun minä panin käteni sinun päällesi. Eihän Jumala ole antanut meille pelkuruuden henkeä, vaan voiman, rakkauden ja terveen harkinnan hengen. (2 Tim 1:6-7)

Tämän esikuvan mukaisesti kaikki papit ja piispat vihitään virkaansa kätten päälle panemisen ja rukouksen kautta. Piispojen kohdalla katkeamaton kätten päälle panemisen ketju jatkuu aina Kristuksen omiin apostoleihin asti. Tämän on tarkoitus olla eräänä, ei tosin ainoana, varmistuksena siitä, että uuden piispan opetus seuraa sitä samaa apostolista oppia, jonka Jeesus seuraajilleen jätti. Piispa taas valvoo sitä, että me papit opetamme, niin kuin evankeliumin totuus on.

Kaikkein vahvimmin siunauksen ruumiillisuus näkyy kuitenkin kasteessa ja ehtoollisessa. Jumalan Pyhä Henki ei halua toimia ilman aineellisia välikappaleita, joihin hän on sitonut lupauksen Jeesuksen hankkimasta siunauksesta. Näitä välikappaleita ovat kasteen vesi sekä ehtoollisen leipä ja viini.

On outoa, että joissain herätysliikkeissä kastetta ja ehtoollista saatetaan väheksyä siksi, että ne olisivat Pyhälle Hengelle muka vieraita juuri aineellisuutensa vuoksi. Ja kuitenkin samalla itse keksitään joitain muita aineellisia välikappaleita: vaikkapa ns. rukousliinoja tai rukouslippuja, joiden katsotaan välittävän siunauksen, koska ne ovat olleet lähellä jotain Hengen täyttämää saarnaajaa tai käyneet voimallisessa rukoukokouksessa.

Tällaisessa siunauskäsityksessä on jälleen jotain maagista ja mekaanista. Se tulee eräessä mielessä lähelle tämän kertomuksen käsitystä, mutta minusta se ei ole hyvä suuntaus. Siunaus liittyy Jumalan sanaan ja uskoon. Se välitetään toki aineellisten merkkien kautta. Keskeisimmät niistä ovat kaste ja ehtoollinen. Niissä Jumalan Henki varmasti vaikuttaa. Kätten päälle paneminen ja rukous ovat myös Jumalan siunauksen välittämisen keinoja, mutta eivät niin varmoja kuin Jumalan sanaan uskomisen, kaste ja ehtoollinen. Erilaiset rukousliput ovat sallittuja, mutta eivät ne mitään takaa.

Jaakobin saama siunaus: maan rehevyys ja valitun kansan kantaisyyys

Näin Iisak siunasi poikansa Jaakobin:

Poikani tuoksu on kuin maan tuoksu,
maan, jonka Herra on siunannut.
Jumala suokoon sinulle taivaan kastetta
ja maan rehevyyttä,

viljaa ja viiniä runsain määrin.
Kansat palvelkoot sinua ja kansakunnat kumartakoot sinua.
Ole veljiesi herra, ja äitisi pojat kumartakoot sinua.
Kirottuja olkoot ne, jotka sinua kiroavat,
ja siunattuja ne, jotka sinua siunaavat. (1 Moos 27:26-30)

Puutarhurit tietävät, miten hyvältä muheva multa tuoksuu. Se on Jumalan siunaama asia. Tämän siunauksen Iisak välitti Jaakobille, samoin Jumalan omaisuuskansan kantaisänä olemisen; ohi kaikkien muitten heimojen.

Kuten sanottua, tuo siunaus on jälleen Kristuksen kautta palautunut kaikille maailman kansoille, kunhan ne turvautuvat häneen. Mutta väliaikaisesti siunaus oli rajoitettu pelkästään Jaakobin heimoon.

Se vaikuttaa epäreilulta, eikä Raamattu tätä mitenkään kiellä: koko siunaushan oli alun perinkin epäreilulla tavalla hankittu. Lopulta siitä kuitenkin koitui äärettömän paljon hyvää ja siunausta kaikille, yli sen, mitä inhimillisesti ottaen oikeudenmukainen ihmiskunnan kohtelu olisi tuonut.